

Avropa İnsan Haqları Məhkəməsi

Mətnin əsli Avropa İnsan Haqları Məhkəməsinin saytında yerləşdirilib
Qeyri-rəsmi tərcümə
www.echr.coe.int
HUDOC bölməsi

Beşinci seksiya

“Xmel Rusiyaya qarşı” işi

(Şikayət No. 20383/04)

Qətnamə

Strasburq

Qətnamə 12 dekabr 2013-cü il tarixində qəbul edilmişdir
14 aprel 2014-cü ildə qüvvəyə minmişdir

*Hazırki qətnamə Konvensiyanın 44-cü maddəsinin 2-ci bəndində nəzərdə tutulmuş
qaydada qüvvəyə minəcək. Redaksiya düzəlişlərinə məruz qala bilər*

«Xmel Rusiya Federasiyasına qarşı» işi üzrə, Avropa İnsan Haqları Məhkəməsi (beşinci seksiya) Palata sədri Mark Villiger, hakimlər Angelika Nüssberger, Boştyan M. Supançiq, Andre Potoki, Pol Lemmens, Helena Yaderblom, Dmitriy Dedovdan ibarət tərkibdə, həmçinin Məhkəmə seksiyası katibi Klaudiya Versyerdikin iştirakı ilə, 12 noyabr 2013-cü il tarixində, qapalı iclasda aşağıdakı qərarı qəbul etmişdir:

Prosedur

1. İş 18 aprel 2004-cü ildə Rusiya Federasiyasının vətəndaşı Xmel Aleksandr Anatolyeviç (gələcəkdə ərizəçi) tərəfindən İnsan hüquqları və əsas azadlıqları haqqında Konvensiyanın (gələcəkdə Konvensiya) 34-cü maddəsinə müvafiq olaraq Rusiya Federasiyasına qarşı təqdim edilmiş 20383/04 nömrəli şikayətlə başlanmışdır.
2. Ərizəçinin maraqlarını Murmansk şəhərində fəaliyyət göstərən vəkil YN. Staxoviç qoruyurdu. Rusiya Federasiyasının hökuməti (Hökumət) Avropa məhkəməsi yanında Rusiya Federasiyasının insan hüquqları üzrə müvəkkili Q. Matyuşkin tərəfindən təmsil olunurdu.
3. Ərizəçi bildirmişdir ki, onun şəxsi həyatına əsaslandırılmamış şəkildə müdaxilə edilmiş və o, eyni hüquq pozuntusuna görə iki dəfə məhkum edilmişdir.

Faktlar

I. İşin halları

4. Ərizəçi 1960-cı ildə Murmansk şəhərində anadım olmuş və orada yaşayır. Müşahidə edilən dövr ərzində ərizəçi qanunverici hakimiyyətin yerli orqanının seçilmiş deputatı idi (Murmansk vilayət Duması).

A. Ərizəçinin həbs edilməsi və gələcək hadisələr

5. 27 aprel 2003-cü il tarixində, saat 13:30 radələrində, milis əməkdaşları ərizəçinin avtomobili sərxoş vəziyyətdə idarə etməsindən şübhələnərək onu saxlamış və Severomorsk şəhər DİŞ-nə gətirmişlər (gələcəkdə DİŞ). DİŞ-də ərizəçi əsəbləşmiş, milis əməkdaşları nalayiq sözlərlə təhqir etmiş, onların geyimlərindən yapışaraq müxtəlif zərbələr endirmiş. Sonra onun qollarına qandal vurdular.
6. Ərizəçi ilk öncə özünü təqdim etməkdən imtina etmişdir, buna görə, milis əməkdaşları onun paltarına baxış keçirərək, cibindən Murmansk vilayət Dumasının deputatının vəsiqəsini tapmışlar. Ərizəçi qanunverici hakimiyyət orqanının deputatı olduğunu təsdiqləmişdir. Qolundakı qandalları açdılar. Həmin vaxt şöbədə olmayan DİŞ-nin rəisi, növbətçi zabıtə zəng etmiş və tapşırmışdır ki, ərizəçiyə sərxoş olub-olmamasını yoxlamaq məqsədi ilə müayinədən keçməyi təklif etsin, ərizəçi imtina edərsə, imtina haqqında

- hesabat tərtib etməklə, ərizəçinin azadlığa buraxılmasını təmin etsin. Ərizəçi təklifdən imtina edərək, qalmaqla davam etdi, milis işçilərini paltarlarından tutaraq dartmağa və onlara öz ayaqqabılarını atmağa başladı. Milis əməkdaşları dəfələrlə xahiş etdilər ki, ərizəçi milis şöbəsini tərk etsin, lakin o, şəhər meri və Murmansk vilayət Dumasının sədri gəlmədən bunu etməyəcəyini bildirmişdir.
7. Saat 14:30 radələrində DİŞ rəisi gəlmiş və hamıya təklif etdi ki, onun otağına keçsinlər. Ərizəçi onu və milis əməkdaşlarını təhqir etmiş, onun saxlanılmasının siyasi səbəbi var. Sərxoşluq vəziyyətinin müəyyən edilməsi üzrə müayinədən yenə də imtina etmişdir.
  8. DİŞ-nin rəisi ərizəçinin “qeyri-adekvat hərəkətlərini” video kamera ilə çəkmək qərarına gəldi. Bunu üçün o, Mirmansk dövlət televiziya və radio şirkətinin (“Murman” DTRŞ) operatoru ilə əlaqə saxladı və ondan xahiş etdi ki, DİŞ-nə gəlsin. Operator bir neçə dəqiqədən sonra şöbəyə gəldi və DİŞ-nin rəisinin otağında baş verənləri çəkməyə başladı. Ərizəçi milis əməkdaşları barəsində söylədiklərini kamera qarşısında təsdiqlədi və sərxoşluq vəziyyətinin müəyyən edilməsi üzrə müayinədən imtina etdi. DİŞ-nin rəisi təkrar olaraq ərizəçiyə bildirdi ki, o şöbəni tərk edə bilər, əvəzində isə ərizəçi, növbətçi zabitin masasının üzərinə əyşəldi, masa siyirməsini yerindən çıxararaq, onun içində olan əşyaları yerə atdı. Saat 16:30-a qədər DİŞ-də qalan operator bir sıra epizodları video kamera ilə çəkmişdir.
  9. Saat 17:30 radələrində Şimali donanma televiziyaşının proqram aparıcısı və operatoru DİŞ-nə gəlmişlər. DİŞ-nin rəsmi icazəsini əldə etdikdən sonra, onlar çəkilişə başladılar, həmin anda ərizəçi hələ də səliqəsiz görkəmdə, ayaqyalın halda, ayaqlarını masa üzərinə qoyaraq əyləşmişdir və mobil telefonla zəng edirdi. Çəkiliş qrupu DİŞ-nin rəisindən müsahibə götürmüş və ərizəçidən izahat verməyini xahiş etmişlər, lakin sonuncu imtina etmişdir. Çəkiliş qrupu təxminən qırx dəqiqə ərzində DİŞ-də olmuşdur.
  10. Bundan sonra, ərizəçinin köməkçisi gəlmiş və onun üçün təcili tibbi yardım çağırılmışdır. Buna baxmayaraq, ərizəçi maşına əyləşməkdən və həkimlə birlikdə şəhər xəstəxanasına getməkdən imtina etmişdir. Saat 19:30 radələrində gələn Murmansk vilayətinin prokuroru rəsmi olaraq ərizəçiyə bildirmişdir ki, o azaddır və dərhal şöbəni tərk edə bilər. Ərizəçi şöbəni tərk etməkdən imtina etdikdən və sonrakı xəbərdarlıqlara məhəl qoymadıqdan sonra, iki nəfər milis əməkdaşı onu şöbədən çıxardılar.
  11. Növbəti gün, “Murman” DTRŞ xəbərlər verilişində DİŞ-də çəkilmiş video yazısının bəzi epizodlarını nümayiş etdirdi. Eyni video yazıları “Blits”, “TV-21” və “Şimali-qərb xəbərləri” teleşirkətləri vasitəsi ilə yayımlanmışdır.
  12. Ərizəçi 30 aprel 2003-cü il tarixində tibbi müayinədən keçdikdən sonra, onu “bədən və üzdə zədə və sıyrıntılar daxil olmaqla, yüngül travmalar” diaqnozu qoyulmuşdur. O, kobud davranış və vəzifə səlahiyyətlərindən sui-istifadəyə görə milis əməkdaşları barəsində cinayət işinin başlanılması haqqında vəsatətlə Murmansk vilayəti prokuroruna müraciət etmişdir. 7 may 2003-cü il tarixində, yuxarıda adı çəkilən hadisələr üzrə keçirilən istintaqdan

sonra, prokuror cinayət işinin başlanılmasından imtina haqqında qərar qəbul etmişdir. 24 may 2004-cü il tarixində, Severomorsk şəhər məhkəməsi, həmin qərarı əsaslı hesab etmiş və onu qüvvədə saxlamışdır. Ərizəçi göstərilən qərardan vilayət məhkəməsinə şikayət verməmişdir.

13. 20 may 2003-cü il tarixində, Murmansk vilayəti prokuroru, Murmansk vilayət Dumasında çıxış edərək, ehtimal edilən kobud davranışla bağlı ərizəçinin iddiası ilə bağlı istintaq nəticələrini açıqlamışdır. Prokuror 27 aprel 2003-cü il tarixində DİŞ-də edilən video yazılışının nümayiş olunması təklifi ilə çıxış etdi. Bəzi deputatlar video yazısına baxmaqdan imtina etdilər, lakin digərləri öz razılıqlarını bildirdilər. Onlar həmin video yazısına deputatlardan birinin şəxsi kabinetində baxdılar.

B. Video yazısının nümayişi barəsində mülki təhqiqat

14. Göstərilməyən tarixdə, ərizəçi Severomorsk şəhər DİŞ-nin rəisi, Murmansk vilayətinin prokuroru, “Murman” dövlət televiziya və radio şirkəti, “Blits”, “TV-21” və “Şimali-qərb xəbərləri” teleşirkətlərinə qarşı iddia ilə məhkəməyə müraciət etmişdir. İddiada ərizəçi video yazılışlarının və növbəti translyasiyaların qanunsuz olmalarının elan edilməsini və onun şəxsi həyatına müdaxilə nəticəsində ona dəyən mənəvi zərərə görə kompensasiyanın ödənilməsini tələb etmişdir.
15. 11 noyabr 2003-cü il tarixində, Murmansk şəhər Pervomayskiy rayon məhkəməsi, ərizəçinin iddiasını təmin etməmişdir. Məhkəmə qət etmişdir ki, DİŞ rəisi video yazısının nümayişinə görə məsuliyyət daşıya bilməzdi. Sonuncu təsdiq etdi ki, o, ərizəçi özünü təqdim etdikdən sonra operatoru DİŞ-nə dəvət etmişdir; lakin DİŞ-nin rəisi video yazısının nümayiş olunması barədə göstəriş verməmişdir. O həmçinin bildirmişdir ki, ərizəçi sərxoş vəziyyətdə idi, bu səbəbdən video çəkilişin aparılmasını anlamırdı. Məhkəmə qərara gəlmişdir ki, çəkiliş “Milis haqqında” Qanunun 11 (15) maddəsinə uyğun olaraq əsaslandırılmışdır, belə ki, ərizəçi şəxsiyyət vəsiqəsini təqdim etməkdən imtina etmişdir. Məhkəmə həmçinin qeyd etdi ki, video yazısı ərizəçinin şəxsi həyatına deyil, onun tərəfindən törədilmiş qanun pozuntularına aid olmuşdur.
16. Bundan sonra məhkəmə bu nəticəyə gəldi ki, “Murman” şirkəti “Kütləvi informasiya vasitələri haqqında” Qanunun 38-ci maddəsinə müvafiq olaraq hərəkət etmişdir. Həmin qanunda, vətəndaşların dövlətin vəzifəli şəxslərinin fəaliyyəti haqqında informasiyanı əldə etməsi hüququ təsbit olunub. Xüsusi hallarda bu cür materialların yayımlanmasına icazə ilə bağlı məsələdə məhkəmə həmin qanunun 50-ci maddəsinə istinad etmişdir; baxmayaraq ki, məhkəmə yazının yayımlanmadığını qət etmişdir. Məhkəmə prosesinin gedişatında ərizəçi “Şimali-qərb xəbərləri” şirkəti barəsində iddiasını geri götürmüş, məhkəmə müəyəyn etmişdir ki, “Kütləvi informasiya vasitələri haqqında” Qanunun 57 (6) maddəsinə müvafiq olaraq “Blits” və “TV-21”

şirkətlərini məsuliyyətə cəlb etmək olmaz, belə ki, onlar “Murman” şirkətinin nümayiş etdirdiyi video yazını efiərdə təqdim etmişdirlər.

17. Məhkəmə həmçinin qeyd etmişdir ki, 20 may 2003-cü il tarixində, Murmansk vilayəti prokuroru, Murmansk vilayət Dumasında çıxış edərək, ehtimal edilən kobud davranışla bağlı ərizəçinin iddiası ilə bağlı istintaq nəticələrini açıqlanmasına qanuni əsaslara malik olmuşdur. Bu zaman, prokuror qanun pozuntularına yol verməmişdir, bu səbəbdən iddiaçının ərizəsi əsassızdır.
18. Ərizəçi bu qətnaməsən şikayət vermişdir. Xüsusi ilə o məhkəmənin bu nəticəsi ilə razı deyildi ki, məhkəmə video yazısının “Milis haqqında” Qanunun 11 (15) maddəsinə uyğun olaraq əsaslandırılmış olmasını qət etmişdir. Məhkəmə baxışı zamanı cavabdehlər təsdiq etdilər ki, onlar ərizəçini saxlayandan sonra dərhal onun şəxsiyyət vəsiqəsini əldə etmişlər, və onun şəxsiyyətini müəyyən etmək üçün video çəkilişin aparılmasına ehtiyac yox idi. Bundan əlavə, ərizəçi iddia edirdi ki, onun şəxsi həyata hörmət hüququ pozulmuşdur, belə ki, o, video yazısının nümayişinə icazə verməmişdir.
19. 24 mart 2004-cü il tarixində, Murmansk vilayət məhkəməsi göstərilən qətnaməsini qüvvədə saxlamışdır.

C. Ərizəçi barəsində inzibati icraat

20. 27 aprel 2003-cü il tarixində, milis əməkdaşları inzibati xətlər haqqında protokolları Severomorsk şəhər məhkəməsinə göndərmişdir, həmin protokollarda ərizəçinin İnzibati Xətlər Məcəlləsinin 12.26 (“Sərxoşluğun müəyyən edilməsi üzrə müayinədən imtina”), 19.3 (“Milis əməkdaşının qanuni sərəncamına tabe olmama”) və 20.1 (“Xırda xuliqanlıq”) maddələrində nəzərdə tutulmuş inzibati qanun pozuntularına yol verdiyi göstərilmişdir.
21. 14 may 2003-cü il tarixində şəhər məhkəməsi ərizəçini yuxarıda göstərilən qanun pozuntularının törədilməsində təqsirli bilmiş və onu 1500 rubl məbləğində cərimələmişdir. Xırda xuliqanlıq üzrə şəhər məhkəməsi qanun pozuntusunu aşağıdakı qaydada təsvir etmişdir:
 “27 aprel 2003-cü il tarixində, saat 14:00 radələrində, vətəndaş Xmel, ictimai yerdə - Severomorsk şəhər DİŞ-də, milis əməkdaşları və digər şəxslərin iştirakı ilə, təhqirli ifadələr işlədərək, qanunsuz davranışın dayandırılması barəsində əməkdaşların tələblərinə məhəl qoymamış, bununla da, xırda xuliqanlıq törətmişdir...”
 Onun davranışı öz vəzifələrini icra edən hökumət nümayəndələrinə qarşı açıq-aşkar hörmətsizlik ifadə etmiş, bu fakt K., S., U., P., Q. və M. adlı milis əməkdaşları tərəfindən təsdiq edilmişdir.

Şəhər məhkəməsi, milis əməkdaşlarının və digər şahidlərin yazılı ifadələrinə, 27 aprel 2003-cü il tarixli inzibati xətlər haqqında protokollara

əsasən faktiki halları müəyyən etmişdir. Məhkəmə qərarında video materiallar haqqında qeydlər mövcud deyildir.

22. 27 may 2003-cü il tarixində, Murmansk vilayət məhkəməsi, göstərilən qərarı dəyişdirmədən qüvvədə saxlamış, prosesual hüquq normalarının pozulması ilə bağlı ərizəçinin şikayətini təmin etməmişdir.

D. Ərizəçi barəsində cinayət işi

23. Ərizəçi Murmansk vilayət Dumasının deputatı olduğundan, Cinayət-Prosessual Məcəlləsində təsbit edilmiş xüsusi prosedura müvafiq olaraq, 16 iyul 2003-cü il tarixində, Murmansk vilayəti prokuroru, ərizəçinin əməllərində RF Cinayət Məcəlləsinin 318-ci maddəsinin 1-ci bəndi ("Hökumət nümayəndəsinə qarşı zorakılığın tətbiq edilməsi") və 319-cu maddəsi ("Hökumət nümayəndəsinin təhqir edilməsi") ilə nəzərdə tutulan cinayətlərin əlamətlərinin olub-olmamasını müəyyən etmək məqsədilə, Murmansk vilayət məhkəməsinə sorğu ünvanlamışdır.

24. 19 noyabr 2003-cü il tarixində, vilayət məhkəməsi ərizəçinin əməllərində yuxarıda göstərilən cinayətlərin əlamətlərinin olması barədə rəy qəbul etmişdir, buna əsasən ərizəçi barəsində cinayət işi başlanmışdır.

25. Məhkəmə prosesində ərizəçinin maraqlarını, onun öz seçimi ilə təyin olunmuş vəlil S., təmsil edirdi. Xəstəliklə əlaqədar olaraq, S. beş gün ərzində məhkəməyə gələ bilmirdi və ərizəçinin razılığı olmadan məhkəmə onu vəkillər A. və L. əvəz etmişdir.

26. 8 avqust 2005-ci il tarixində Severomorsk şəhər məhkəməsi ərizəçini hökumət nümayəndəsinə qarşı zorakılığın tətbiq edilməsi (maddə 318, bənd 1) və hökumət nümayəndəsinin təhqir edilməsi (maddə 319) cinayətlərinin törədilməsində təqsirli bilmişdir.

27. Şəhər məhkəməsi, 319-cu maddə üzrə ərizəçini 7500 rubl məbləğində cərimələmiş, lakin müddətinin başa çatması səbəbi ilə onu məsuliyyətdən azad etmişdir. 318-ci maddənin 1-ci bəndi üzrə ərizəçi 30000 rubl məbləğinə cərimələnmişdir. Hökmün müvafiq hissələri aşağıdakı mətnə malikdir:

"27 aprel 2003-cü il tarixində, DİŞ-də olduğu zaman, Xmel, milis əməkdaşlarını təhqir edirdi. P. və S. ona şöbəni tərk etməsi tələbi ilə müraciət etmişdilər... Xmel növbətçi zabit M. təhqirli ifadələrlə cavab verirdi. Xmel iki dəfə ayağı ilə zabit T. qarın nahiyəsinə zərbələr endirmiş, bununla ona açıq-aşkar ağrı yetirmiş, sonra isə, onun paqonlarından tutaraq onları qoparmışdır". Bu hərəkətləri T. ünvanına təhqirlərlə, hökumət nümayəndəsi kimi onun şərəf və ləyaqətinin alçaldılması ilə müşayiət olunurdu. Öz vəzifələrini icra edən şöbə rəisi K. ilə söhbət zamanı, tabe olan şəxslərin gözləri önündə, Xmel onu alçaldmış və təhqir etmiş, bütün bunlar K. şərəf və ləyaqətini alçaldmış, və onun nüfuzuna xələl gətirmişdir. Milis əməkdaşı olan Q. təkrar olaraq ona sərəxoşluğun müəyyən edilməsi müayinəsindən keçməyi təklif edəndə, Xmel onu da təhqir etmişdir.

28. 29 sentyabr 2005-ci il tarixində, Murmansk vilayət məhkəməsi, bu hökmü dəyişdirmədən qüvvədə saxlamışdır.

II. Müvafiq milli qanunvericilik

A. Rusiya Federasiyasının İnzibati Xətlər Məcəlləsi

29. Rusiya Federasiyasının İnzibati Xətlər Məcəlləsinin müvafiq müddəalarında (həmin dövr üçün qüvvədə olan) aşağıdakılar nəzərdə tutulmuşdur:

Maddə 12.26: Sərxoşluğun müəyyən edilməsi üzrə müayinənin keçirilməsindən imtina.

“Milis əməkdaşının sərxoşluğun müəyyən edilməsi üzrə müayinənin keçirilməsi tələbindən nəqliyyat vasitəsinin idarə edən şəxsin imtinası, bir il yarım müddətindən iki ilə qədər nəqliyyat vasitəsinin idarə etmə hüququndan məhrum edilməsi ilə cəzalandırılır”.

Maddə 19.3: Milis əməkdaşının qanuni sərəncamına tabe olmama

“Milis əməkdaşının ictimai asayişin qorunması və ictimai təhlükəsizliyin təmin edilməsi ilə bağlı qanun sərəncamına və ya tələbinə tabe olmama, həmçinin, milis əməkdaşının öz xidməti vəzifələrini icra etməsinə maneələrin törədilməsi, əmək haqqının beş mislindən on mislinədək məbləğdə cərimənin tətbiqi və ya on beş sutkaya qədər inzibati həbslə cəzalandırılır”.

Maddə 20.1. Xırda xuliqanlıq

“1. Xırda xuliqanlıq, yəni, ictimai yerlərdə təhqirli ifadələrlə, vətəndaşlara təhqirli münasibətlə, həmçinin, digər şəxslərin əmlakının məhv edilməsi və zədələnməsi müşayiət olunan, cəmiyyətə qarşı açıq-aşkar hörmətsizlik ifadə edən, ictimai asayişin pozulması, əmək haqqının beş mislindən on mislinədək məbləğdə cərimənin tətbiqi və ya on beş sutkaya qədər inzibati həbslə cəzalandırılır”.

B. Rusiya Federasiyasının Cinayət Məcəlləsi

30. Rusiya Federasiyasının Cinayət Məcəlləsinin müvafiq müddəalarında (həmin dövr üçün qüvvədə olan) aşağıdakılar nəzərdə tutulmuşdur:

Maddə 318: Hökumət nümayəndəsinə qarşı zorlığın tətbiq edilməsi.

“1. Hökumət nümayəndəsi tərəfindən öz vəzifə səlahiyyətlərinin yerinə yetirilməsinə görə ona və ya onun yaxınlığına qarşı həyat və ya sağlamlıq

üçün təhlükəli olmayan zorakılığın tətbiqi, yaxud zorakılığın tətbiq edilməsi təhlükəsi minimal əmək haqqının 200 mislindən 500 mislinədək miqdarda cərimə ilə, yaxud altı ayadək müddətindən həbslə və ya beş ilə qədər azadlıqdan məhrum etmə ilə cəzalandırılır”.

Maddə 319: Hökumət nümayəndəsinin təhqir edilməsi

“Hökumət nümayəndəsi tərəfindən öz vəzifə səlahiyyətlərinin yerinə yetirilməsinə görə və ya səlahiyyətlərin icrası ilə bağlı onun cəmiyyət içərisində təhqir edilməsi minimal əmək haqqının 50 mislindən 100 mislinədək miqdarda cərimə ilə, yaxud 120 saatdan 180 saata qədər islah işləri ilə, və ya altı aydan bir ilə qədər islah işləri ilə cəzalandırılır”.

C. “Milis haqqında” Qanun (18 aprel 1991-ci il tarixli 1026-II nömrəli qanun)

31. “Milis haqqında” Qanunun müvafiq müddəalarında aşağıdakılar nəzərdə tutulmuşdur:

Maddə 11: Milisin hüquqları

“Öz öhdəliklərinin icrası üçün milis aşağıdakı hüquqlara malikdir:

(14) fiziki və hüquqi şəxsləri, predmet və faktların qanunvericiliklə müəyyən edilmiş uçotunu aparmaq və bu uçotların məlumatlarından istifadə etmək; öz fəaliyyətinin sənədləşdirilməsi üçün informasiya sistemlərindən, video və audio texnikadan, kino və foto avadanlıqlarından, həmçinin digər texniki və xüsusi vəsaitlərdən istifadə etmək;

(15) inzibati həbsə məruz qalmış, cinayətlərin törədilməsində şübhəli və təqsirli bilinən şəxslərin, barələrində inzibati xəta haqqında işin başlanılmasına əsas olan şəxslərin şəxsiyyətlərini müəyyən etmək mümkün olmadıqda, onların foto və video çəkilişini həyata keçirmək

(16) federal qanuna müvafiq olaraq əməliyyat-axtarış fəaliyyətini həyata keçirmək...”

D. “Əməliyyat-axtarış fəaliyyəti haqqında” Qanun (12 avqust 1995-ci il tarixli 144-Φ3 nömrəli qanun)

32. Qanunda əməliyyat-axtarış tədbirlərinin müfəssəl siyahısı göstərilmişdir. Xüsusilə, onlara müşahidə (maddə 6, § 6) daxildir və onlar əməliyyat-axtarış tədbirlərinin video və audio yazıdan istifadə ilə həyata keçirilməsi mümkünlüyünü müəyyən edirlər (maddə 6, § 3).

33. Əməliyyat-axtarış tədbirləri yalnız cinayət işinə məhkəmə baxışı zamanı (maddə 7, § 1), yaxud, məlumatları cinayət işinin başlanılması haqqında qərar üçün kifayət etməyən planlaşdırılan və ya törədilmiş qanun pozuntusu, yaxud törədilmiş qanun pozuntusu barədə məlumatlar mövcud olarsa həyata keçirilə bilər (maddə 7, § 2(1)).
34. Rusiya Federasiyasının Konstitusiyaya Məhkəməsi 14 iyul 1998-ci il tarixli 86-O nömtəli qərarında aşağıdakıları qəet etmişdir:
 “Qanunun 6-cı maddəsində yalnız əməliyyat-axtarış tədbirlərinin növləri sadalanmış, lakin onların aparılmasının qayda və şərtləri müəyyən edilməmişdir. Əməliyyat-axtarış tədbirlərinin, o cümlədən müşahidələrin həyat keçirilməsi yalnız Qanunun 77-ci maddəsində göstərilmiş əsasların mövcud olması şərti ilə mümkündür. Bunun nəticəsi olaraq, cinayətlərin açılması, qarşısının alınması, aradan qaldırılması, həmçinin cinayətləri törətmiş şəxslərin aşkarlanması və şəxsiyyətlərinin müəyyən edilməsi, həmçinin digər qanuni tələblər istisna olmaqla, Federal qanun, müşahidə edilən şəxsin şəxsi həyatı barədə məlumatların hökumət orqanları tərəfindən toplanmasına, saxlanılmasına, istifadə edilməsinə və açıqlanmasına icazə vermir. Bu zaman, Qanunun 5-ci maddəsinin 7-ci hissəsinin 4-cü abzasına müvafiq olaraq, əməliyyat-axtarış fəaliyyətini həyata keçirən orqanlara, əməliyyat-axtarış tədbirləri nəticəsində şəxsiyyətləri məlum olmuş vətəndaşların şəxsi və ailə həyatına və ya ləyaqətinə və adına toxunan məlumatların vətəndaşların razılığı olmadan aşkar etmək qadağandır...”

E. “Kütləvi informasiya vasitələri haqqında” Qanun (27 dekabr 1991-ci il tarixli 2124-II nömrəli qanun)

35. “Kütləvi informasiya vasitələri haqqında” Qanunun müvafiq müddəalarında (həmin dövr üçün qüvvədə olan) aşağıdakılar nəzərdə tutulmuşdur:

Maddə 38: İnformasiyanın əldə edilməsi hüququ

“Vətəndaşlar, dövlət orqanlarının və təşkilatların, ictimai birliklərin və onların vəzifəli şəxslərinin fəaliyyəti haqqında düzgün məlumatları kütləvi informasiya vasitələri vasitəsi ilə operativ şəkildə əldə edə bilərlər”.

Maddə 50: Gizli yazılış

“Gizli audio və video yazılış, kino və foto çəkilişin istifadəsi ilə hazırlanmış məlumat və materialların yayılmasına aşağıdakı hallarda icazə verilir:

- (1) əgər bu insanın və vətəndaşın konstitusiyaya hüquqlarını və azadlıqlarını pozursa;
- (2) əgər bu ictimai maraqların qorunması üçün zəruridirsə və kənar şəxslərin mümkün identifikasiyasına qarşı tədbirlər görülsə;

(3) əgər yazının nümayişi məhkəmə qərarı əsasında həyata keçirilirsə”.

Maddə 57: Məsuliyyətdən azad olunma

“Fərdi şəxslərin şərəf və ləyaqətinə xələl gətirən, yaxud vətəndaşların hüquq və qanuni maraqlarını məhdudlaşdıran məlumatların yayımlanmasına görə redaksiya, baş redaktor və jurnalistlər aşağıdakı hallarda məsuliyyət daşıyırlar:

(6) Rusiya Federasiyasının kütləvi informasiya haqqında qanunvericiliyinin pozulmasına görə müəyyənedilən və məsuliyyətə cəlb edilən digər kütləvi informasiya vasitəsi tərəfindən yayımlanmış məlumatların və materialların, yaxud onların fraqmentlərinin olduğu kimi yayımlanması zamanı”.

HÜQUQ

I. Konvensiyanın 8-ci maddəsinin ehtimal edilən pozulması

36. Ərizəçi öz şikayətində bildirmişdir ki, milis şöbəsində qanunsuz olan video çəkiliş və həmin video yazısının televiziya da yayımlanması Konvensiyanın 8-ci maddəsi ilə təmin edilən şəxsi həyata hörmət hüququnu pozur, həmin maddəyə əsasən:

“1. Hər bir insan onun şəxsi və ailə həyatına, mənzilinə və korrespondensiyasına hörmət hüququna malikdir.

2. Bu hüququn icrasına hökumət tərəfindən müdaxilə qanunla nəzərdə tutulduğu və milli təhlükəsizlik və ictimai asayişin müdafiəsi, ölkənin iqtisadi rifahı, cinayətlərin və ya nizamsızlığın qarşısının alınması, digər şəxslərin səhhəti və əxlaqı, hüquq və azadlıqlarının qorunması məqsədilə demokratik cəmiyyətdə zəruri olan hallar istisna olmaqla, bu cür müdaxiləyə yol verilmir”.

A. Qəbul olunma

37. Məhkəmə qeyd edir ki, hazırki şikayət Konvensiyanın 35-ci maddəsinin 3-cü bəndinin “a” yarım bəndi mənasında açıq-aşkar əsaslandırılmamış deyil, həmçinin məhkəmə qeyd edir ki, o, digər səbəblərə onun qəbul edilməsinə heç bir maneə yoxdur, bu səbəbdən o qəbul edilməlidir.

B. Şikayətin mahiyyəti

1. Tərəflərin dəlilləri

38. Hökumət işarə etmişdir ki, qanun pozuntusu və ya cinayət törətmiş şəxs, şəxsi həyata hörmət hüququ da daxil olmaqla, öz hüquqlarının müxtəlif formada məhdudlaşdırılmasını gözləməlidir. Ərizəçi ictimai asayiş

pozduqdan, hökumət numəyəndələrinin şərəf və ləyaqətini təhqir etdikdən və milis şöbəsinə gətirildikdən sonra, onun şəxsi həyatı ictimai maraqlar dairəsinə daxil olmuşdur. Video çəkiliş aşkar olaraq aparılırdı, ərizəçi onun kameraya çəkilməsini anlayırdı və buna etiraz etmirdi. Faktiki olaraq o, şöbəyə kütləvi informasiya vasitələrinin gəlməsini tələb etmişdir. Bundan sonra hökumət qeyd etdi ki, ərizəçinin video çəkilişi qanuna müvafiq olaraq, onun qanunsuz hərəkətlərinin sübuta yetirilməsi və qanun pozucusu kimi şəxsiyyətinin müəyyən edilməsi məqsədilə həyata keçirilmişdir. Murmansk televiziya şirkəti qanuni əsaslarla fəaliyyət göstərirdi, belə ki, müvafiq qanunvericiliyə uyğun olaraq, axtarış aparılmasına və istənilən mövzu üzrə informasiyanın əldə edilməsinə, dövlət qulluqçusunun davranışı haqqında düzgün informasiyanın translyasiyasına icazə verilmişdir. “TV-21” və “Blits” teleşirkətləri “Murman” şirkəti tərəfindən çəkilmiş video yazını translyasiya etmişlər. Hökumət təkid edirdi ki, şöbə rəisinin video yazını prokurorluğa ünvanlaması və onun vilayət Dumasının deputatlarına nümayiş olunması üçün ötürülməsi “informasiyanın yayımlanması” kimi qiymətləndirilməsin.

39. Ərizəçi bildirmişdir ki, inzibati və cinayət icraatı çərçivəsində onun təqsirli bilinməsindən qabaq (27 may 2003-cü il və 29 sentyabr 2005-ci il), onun barəsində video çəkiliş və translyasiya müddəti ərzində təqsirsizlik prezumpsiyası qüvvədə olmalı idi. O, çəkilişin aparılmasına razılıq verməmişdir, mülki məhkəmə baxışı zamanı, operator öz izahatında bildirdi ki, milis şöbəsinin tələbi ilə gizli video çəkiliş aparılmışdır. Ərizəçi vurğuladı ki, video yazının translyasiyası ictimai maraqlarda deyil, onun adının ləkələnməsi məqsədi ilə həyata keçirilmişdir. Video çəkiliş onun şəxsiyyətinin müəyyən edilməsi üçün zəruri deyildir, çünki, operatorun gəlişindən qabaq onun şəxsiyyəti artıq müəyyən edilmişdir. Bundan əlavə, milis əməkdaşları ərizəçinin video çəkilişi üçün öz avadanlıqlardan istifadə etmirdilər, əksinə, bunun üçün televiziya operatorunu dəvət etdilər ki, o, milis şöbəsinin rəisinin dostu idi.

2. Məhkəminin qiymətləndirilməsi.

(a) Müdaxilənin mövcud olması

40. Məhkəmə yenə də təkrar edir ki, şəxsi həyat anlayışına insanın adı və obrazı kimi özünü identifikasiya etmə ilə bağlı olan aspektlər daxildir. İnsanın obrazı şəxsiyyətin əsas xüsusiyyətlərdən birini ifadə edir, belə ki, insanın unikal xarakteristikalarını əks etdirir və onu digər insanlardan fərqləndirir. Öz obrazının müdafiəsi hüququ fərdi inkişafın mühüm komponentlərindən biridir. Mahiyyət etibarını ilə bu hüquq, bu obrazdan istifadə üzrə nəzarət hüququnu, o cümlədən cəmiyyətdə yayımlanmadan imtinanı nəzərdə tutur (“Küxl Avstriyaya qarşı”, No. 51151/06, § 58, 4 dekabr 2012; “Fon Hannover Almaniya qarşı”, No. 2, (GC), No. 40660/08 və 60641/08, § 95-

- 96, ECHR 2012; “Eerikaynen və digərləri Finlandiyaya qarşı”, No. 3514/02, §61, 10 fevral 2009; “Xjin və digərləri Rusiyaya qarşı”, No. 13470/02, § 115, 23 oktyabr 2008; “Qurgenidze Gürcüstana qarşı”, No. 71678/01, § 55, 17 oktyabr 2006; “Şiakkar İtaliyaya qarşı”, No. 50774/99, §29, ECHR 2005-I, “Fon Hannover Almaniyaya qarşı” No. 59320/00, § 50-53, ECHR 2004-VI).
41. Məhkəmə, müxtəlif işlər çərçivəsində, bir neçə dəfə belə bir nəticəyə gəlmişdir ki, hüquq mühafizə orqanlarının fəaliyyət kontekstində video çəkiliş və ya polis tərəfindən foto şəkillərin KİV-nə verilməsi ərizəçilərin şəxsi həyatlarına hörmət hüququnu pozur. Yuxarıda adı çəkilən Xujin və Şiakkanın işlərində milis əməkdaşları, ərizəçilərin razılığı olmadan onların foto şəkillərini rəsmi işdən götürüb mətbuata vermişdilər. “Pek Birləşmiş Krallığa qarşı” işində (no. 44647/98, § 62-63, ECHR-2003-I), KİV tərəfindən ərizəçinin intihar cəhdi əks olunmuş video yazının yayımlanması, ərizəçinin şəxsi həyat hüququnun ciddi şəkildə pozulması kimi qiymətləndirilmiş, baxmayaraq ki, həmin anda ərizəçi ictimai yerdə idi. Milis əməkdaşları tərəfindən müvəqqəti təcridxanada videomüşahidə kamerasının ərizəçinin hərəkətlərini lentə almaq və video yazısının şahidlərə və məhkəmə zalında nümayiş etdirmək məqsədi ilə tənzimləndiyi işdə, məhkəmə qeyd etmişdir ki, milis əməkdaşlarının hərəkətləri kameranın adı və gözlənilən istifadəsi çərçivəsindən kənara çıxmış, video yazısı isə ərizəçinin fərdi məlumatlarının toplanması və emalı kimi qiymətləndirilmişdir. Məhkəmə qeyd etmişdir ki, video yazısı könüllü və əsaslandırılmış formada əldə olunmamışdır və hesab edir ki, video çəkiliş və onun istifadə olunması ərizəçinin şəxsi həyatına hörmət hüququnu pozmuşdur (“Perri Birləşmiş Krallığa qarşı”, No. 63737/00, § 39-43, ECHR-2003-IX).
42. Hazırki işdə, ərizəçi Severomorsk şəhər DİŞ-də olduğu zaman kameraya çəkilmişdir, həmin video yazısının bir hissəsi bir gün sonra regional televiziya vasitəsi ilə nümayiş olunmuşdur. Məhkəmə qeyd edir ki, ərizəçi milli məhkəmələrdə icraat zamanı və Məhkəmədə video çəkilişin aparılmasına razılıq verdiyini inkar edirdi. Hökumət ərizəçinin video çəkilişin aparılmasına razılıq verməsini sübut edə bilməmişlər, xüsusilə, nəzərə alsaq ki, çəkiliş qismən də olsa gizli formada həyata keçirilib və televiziya vasitəsi ilə göstərilib.
43. Tərəflər bir fakt barədə mübahisə etmirdilər ki, “Murman” şirkətinin operatoru, ondan sonra isə “Şimali donanma” çəkiliş qrupu milis şöbəsinə rəisin dəvəti ilə ərizəçinin hərəkətlərini video kameraya çəkmək üçün gəlmişlər. Hökumət bildirmişdir ki, DİŞ ərizəçinin çəkilməsinə KİV-nə “rəsmi icazə” vermişdir. Video yazının sonrakı istifadəsi haqqında məhdudiyətlər onun tərəfindən müzakirə edilməmişdir. Bununla da, dövlət məmuru KİV-nin ərizəçinin obrazına çıxış əldə etmək, yazıları yadda saxlamaq və öz məqsədlərində istifadə etmək, o cümlədən televiziya vasitəsi ilə göstərmək üzrə məsuliyyəti öz üzərinə götürmüşdür.

44. Belə olan halda və yuxarıda göstərilən presedent təcrübəsinə əsasən (Pek və Perri işləri üzrə qərar), məhkəmə hesab edir ki, DİŞ-nin rəisinin çəkiliş qruplarını dəvət etmək və onlara milis şöbəsində ərizəçinin obrazının çəkilişlərini aparmağa icazə vermək, kasetlərin gələcək istifadəsi üzrə məhdudiyyətlər olmadan onları özləri ilə aparmaq haqqında qərarı, dövlət tərəfindən ərizəçinin şəxsi həyatına hörmət hüququnun pozulması deməkdir. İşin konkret hallarında bu cür pozuntuların haqlı olması məsələsi gələcək təhlilin mövzusunə çevrilir.

(b) Müdaxilənin haqlı olması

45. Məhkəmə təkrar olaraq bildirir ki, Konvensiyanın 8-ci maddəsinin çərçivəsində ərizəçinin şəxsi həyatına hörmət hüququnun pozulması o zaman haqlı sayılır ki, o, “qanuna müvafiq” olsun, bu maddənin ikinci paraqrafında göstərilən bir və ya bir neçə qanuni maraqlara uyğun olsun və “demokrati cəmiyyətdə zəruri” olsun.

46. 8-ci maddənin ikinci paraqrafının ilk tələbində deyilir ki, pozulma “qanuna uyğun” olmalıdır. Faktlara əsasən, Məhkəmə qeyd edir ki, ərizəçi milis əməkdaşları tərəfindən saxlanılmış və avtomobili sərxoş vəziyyətdə idarə etməkdə şübhəli bilinərək, bölməyə gətirilmişdir. Ərizəçi, orqanizmdə alkoqolun olub-olmamasını müəyyən edən testi keçməklə, bu şübhələrin əsassız olduğunu göstərə bilərdi, lakin o, bunu etməkdən imtina etdi. Milislə əməkdaşlıq etmək üzrə istəyin ifadə edilməsi əvəzinə, o, milis əməkdaşları ilə kobud formada davranmış, onları təhqir etmiş, paltarlarından tutub dartmış, şöbənin fəaliyyətini pozmuş və avadanlığa ciddi zərər vurmuşdur. Buna baxmayaraq, məhkəmə qeyd edir ki, ərizəçinin hərəkətlərinin yol verilməz və ədəbsiz olmasına baxmayaraq, milis əməkdaşları qanuna riayət etməli və qanunun mütləq tələblərinə uyğun olaraq hərəkət etməli idilər.

47. Mülki məhkəmə icraatı çərçivəsində Rusiya məhkəmələri və məhkəməyə ünvanladığı şərtlərdə Hökumət, “Milis haqqında” qanunun 11(15) bölməsini, DİŞ-nin rəisinin televiziya çəkiliş qruplarını dəvət etməsi və ərizəçinin hərəkətlərini video kameraya çəkilməsi qərarının əsası kimi göstərmişlər. “Milis haqqında” qanunun 11(15) bölməsi milis əməkdaşlarına insanların şəxsiyyətini müəyyən etmək mümkün olmadıqda, onlara əl izlərinin nümunələrini götürmək və insanları kameraya çəkmək hüququnu verir (paraqraf 31). Bu müddəanın burada hansı əsaslarla tətbiq edilməsini məhkəmə anlamır, belə ki, ərizəçi milis şöbəsinə gətirildikdən bir az sonra, milis əməkdaşı onun üzərində baxış keçirərək vəziqəsini aşkar edəndə, onun şəxsiyyəti müəyyən edilmiş və ərizəçi öz adını və fəaliyyət növünü təsdiqləmişdir (paraqraf 6). Məhkəmə icraatı zamanı Hökumət, leqal yollarla müəyyən edilmiş müxtəlif reyestrlərlə əlaqədar olan “Milis haqqında” qanunun 11(14) bölməsinə istinad etmişdir. Lakin Hökumətin bəyanatı, hər hansı reyestrin aparılması məqsədilə ərizəçinin təsvirinin çəkilməsi ilə əlaqəli olmayan hazırki işin hallarında müddəanın hansı səviyyədə tətbiq

- edilməsinin izahı verilmədən, həmin müddəanın mətnin uzunması ilə kifayətlənirdi.
48. Hökumət həmçinin bildirmişdir ki, video çəkiliş ərizəçinin qeyri-qanuni davranışının sübuta yetirilməsi məqsədilə aparılırdı. Məhkəmə qeyd edir ki, video çəkiliş aparılan zaman ərizəçi rəsmən həbs olunmamışdır, ona ittiham elan olunmamışdır (inzibati və s.), onun barəsində istintaq başlanılmamışdır. Hazırki məsələ üzrə hər-hansı istintaqdan öncə və prosesual həllin olmaması zamanı milsiə sübutları toplamaq imkanını verən Rusiya hüququnun hər-hansı müddəasına Hökumət tərəfindən istinad edilməmişdir. Məlum olduğu kimi, video yazısı inzibati icraat çərçivəsində sübutlara əlavə edilməmişdir və qətnamədə əksini tapmamışdır (paraqraf 21). Buna baxmayaraq, ehtimal var ki, video çəkiliş “Əməliyyat-axtarış fəaliyyəti haqqında” qanuna müvafiq olaraq həyata keçirilirdi, həmin qanuna əsasən, milis əməkdaşları, audio və video avadanlıq vasitəsi ilə, video çəkiliş zamanı qeyri-qanuni hərəkətlərə yol verdiklərində şübhəli olan şəxslərin “müşahidəsini” aparmaq hüququna malikdirlər (paraqraf 31 və 33). Cinayət işinin başlanması haqqında qərar sonrakı mərhələdə qəbul edildikdə belə, bu hərəkətləri qanuni əsaslarla həyata keçirmək olar.
49. Hər halda, pozuntu ərizəçinin video kamera vasitəsi ilə çəkilməsi ilə məhdudlaşmırdı, lakin, gələcək istifadə üzrə məhdudlaşdırıcı tədbirlər olmadan video yazısının KİV-ə verilməsini ehtiva edirdi. Video yazısının əməliyyat-axtarış fəaliyyəti çərçivəsində alındığını ehtimal versək, qeyd etmək olar ki, “Əməliyyat-axtarış fəaliyyəti haqqında” qanuna əsasən, müvafiq şəxsin razılığı olmadan bu cür informasiyanın milis əməkdaşları tərəfindən yayımlanması qadağandır. Rusiya Federasiyasının Konstitusiya Məhkəməsi bu qadağanı gücləndirdi və qeyd etdi ki, informasiya yalnız hüquq qaydalarının təmin edilməsi məqsədilə istifadə edilə bilər, məsələn, cinayətin aşkarlanması/qarşısının alınması və ya cinayətkarların müəyyən edilməsi (paraqraf 34). Bunun nəticəsi olaraq, ərizəçinin razılığı olmadan video yazısının regional televiziya vasitəsi ilə nümayişi milli qanunvericiliyin kobud şəkildə pozulmasıdır.
50. Nəhayət, Hökumətin “Kütləvi informasiya vasitələri haqqında” qanuna istinadı məsələsi ilə əlaqədar olaraq, məhkəmə təkrar olaraq bildirir ki, iş televiziya şirkətlərinin hərəkətlərinin qanuniliyi ilə deyil, milis işçilərinin hərəkətlərinin göründüyü kimi mövcud olmayan hüquqi əsaslandırılması ilə bağlıdır.
51. Məhkəmə təkrar olaraq qeyd etdi ki, müdaxilənin qanuna müvafiq olmadığı müəyyən olunarsa, “pozuntunun qanuni məqsədlər güdməsi” və “demokratik cəmiyyətdə zəruri olması” məsələlərini tədqiq etmək zərurəti yoxdur (“Georgi Nikolaişvili Gürcüstana qarşı” No. 37048/04, § 129, 13 yanvar 2009, Şiakka, yuxarıda göstərilən, § 30, “Dobrev Bolqarıstana qarşı”, No. 55389/00, § 165, 10 avqust 2006).
52. Beləliklə, Konvensiyanın 8-ci maddəsinin pozulması halı mövcud olmuşdur.

II. 7 nömrəli protokolun 4-cü maddəsinin ehtimal edilən pozulması

53. Ərizəçi Konvensiyanın 7-ci maddəsinin çərçivəsində şikayət etmişdir. Bu onunla əsaslandırılmışdır ki, o bir dəfə inzibati istintaq, bir dəfə də cinayət istintaqı çərçivəsində məsuliyyətə cəlb edilmişdir, yəni söyləmək olar ki, o, eyni qanun pozuntusuna görə iki dəfə məsuliyyətə cəlb edilmişdir. Məhkəmə hesab edir ki, bu şikayətə Konvensiyanın 7 nömrəli protokolunun 4-cü maddəsi nöqteyi-nəzərindən baxılmalıdır. Həmin maddə müvafiq hissədə aşağıdakıları nəzərdə tutur:

“1. Ölkənin qanununa və cinayət proseduruna uyğun olaraq bir cinayət üzrə tam olaraq bəraət almış və ya təqsirli bilinmiş şəxs, Ölkənin yurisdiksiyasında cinayət icraatını çərçivəsində iki dəfə məhkum oluna və ya cəzalandırıla bilməz...”

A. Qəbul olunma

54. Məhkəmə qeyd edir ki, hazırkı şikayət Konvensiyanın 35-ci maddəsinin 3-cü bəndinin “a” yarımbəndi mənasında açıq-aşkar əsaslandırılmamış deyil, həmçinin məhkəmə qeyd edir ki, o, digər səbəblərə onun qəbul edilməsinə heç bir maneə yoxdur, bu səbəbdən o qəbul edilməlidir.

B. Şikayətin mahiyyəti

1. Tərəflərin dəlilləri

55. Hökumət işin faktlarına qiymət vermiş və belə bir nəticəyə gəlmişdir ki, ərizəçi başqa yerdə və başqa zaman törədilmiş hərəkətlərlə münasibətdə cinayət əməlinin törədilməsində təqsirli bilinmiş, inzibati məsuliyyətə cəlb edilməsi üçün əsas olan əməllər burada rol oynamamışdır. Bundan əlavə, bu əməllər ictimai təhlükə baxımından da fərqlənir. Hökumət bildirmişdir ki, Konvensiyanın 7 nömrəli protokolunun 4-cü maddəsi pozulmamışdır.

56. Ərizəçi bildirmişdir ki, İnzibati xətlər məcəlləsinin 19.3 və 20.1, Cinayət Məcəlləsinin 318 və 319-cu maddələrində nəzərdə tutulan cinayətlərin törədilməsi müddətləri eynidir, həmin müddət ərizəçinin milis şöbəsinə gətirildiyi andan (14:00) onun getməsi anına (19:30) qədər davam etmişdir. Bundan əlavə, milli məhkəmələrin qərarları təsdiq edir ki, inzibati və cinayət qanun pozuntuları eyni milis əməkdaşlarına qarşı törədilmişdir (T., U., K., S., M., və digərləri), onlar cinayət icraatı çərçivəsində zərərçəkmiş şəxs statusunu almışlar. Nəhayət, yuxarıda göstərilən cinayətlərin *actus reus*-u (obyektiv tərəf) mahiyyət etibarı ilə kəsişirdi, əvvəllər inzibati icraatda müşahidə edilməyən elementlər, cinayət icraatı zamandı da müşahidə edilməmişdir. Ərizəçi qeyd etmişdir ki, inzibati qanun pozuntusu məsələsinə baxan hakim, cinayətin müvcud olmasını aşkarladığı halda, həmin icraatı

bitirmək və işi prokuror tərəfindən baxılması təqdim etmək üçün qanuni əsaslara malik idi. Lakin hakim bunu etməmişdir. Bununla da dolayısı ilə ərizəçinin əməlinin cinayət olmadığını qəbul etmişdir. Beləliklə, hakim tərəfindən iş üzrə bu cür qərarın icrası, digər hökumət orqanları üçün icbari xarakter daşıyacaqdır.

2. Məhkəmənin rəyi

57. Ərizəçi *non bis in idem* (eyni cinayətə görə təkrar mühakiməyə məruz qalmama hüququ) prinsipinin pozulmasına işarə etdi, həmin prinsip eyni qanun pozuntusuna görə məhkəmə icraatının təkrarlanması üzrə təminatı əks etdirir. Məhkəmə hesab edir ki, 27 aprel 2003-cü il tarixli hadisələr ərizəçi barəsində iki məhkəmə icraatının başlanılmasına səbəb olmuşdur: birinci halda o İnzibati xətalər məəcəlləsinə görə təqsirli bilinmiş və onu qarşı cəriməyə məhkum tətbiq edilmişdir, ikinci halda isə, o Cinayət Məcəlləsi çərçivəsində təqsirli bilinmiş və daha böyük məbləğdə cərimə ödəməyə məhkum olmuşdur. Məhkəmə üç məsələyə baxmalıdır: birinci məhkəmə icraatının mahiyyətinə görə cinayət icraatı idimi; ərizəçinin təqsirləndirildiyi əməllərin eyni əməl olması (*idem*); məhkəmə icraatının təkrar olunması məsələləri (*bis*).

(a) birinci məhkəmə icraatının mahiyyətinə görə cinayət icraatı olması

58. 27 may 2003-cü il tarixində Vilayət məhkəməsinin qərarı ilə dəyişdirilmədən qüvvədə saxlanılmış Şəhər məhkəməsinin 14 may 2003-cü il tarixli qərarı ilə ərizəçi, milli qanunvericilik çərçivəsində “inzibati xəta” kimi təsnifatlandırılan qanun pozuntularının törədilməsində təqsirli bilinmişdir. Məhkəmə təkrar olaraq qeyd edir ki, milli qanunvericilik çərçivəsində prosedurun hüquqi xarakteristikalarının müəyyən edilməsi 7 nömrəli protokolun 4-cü maddəsinin 1-ci bəndinin məqsədləri ilə *non bis in idem* prinsipinin tətbiqi üçün yeganə uyğunluq meyarı ola bilməz. Digər hallarda, bu müddəanın tətbiq edilməsi Konvensiyanın məqsəd və predmeti ilə ziddiyyət təşkil edən nəticələrə gətirib çıxara biləcək səviyyədə Razılığa gələn tərəflərin öhdəsinə buraxılacaqdır. 7 nömrəli protokolun 4-cü maddəsinin mənasına görə “məsuliyyətə cəlb edilmə proseduru” anlayışı müvafiq olaraq Konvensiyanın 6 və 7-ci maddələrində nəzərdə tutulan “cinayət əməlinin törədilməsində təqsir” və “cəza” anlayışları ilə əlaqəli olan ümumi prinsiplərə əsasən tərif edilməlidir (“Sergey Zolotuxin Rusiyaya qarşı” (GC), No. 14939/03, § 52, ECHR 2009, gələcək istinadlarla).

59. Məhkəmənin müəyyən edilmiş presedent təcrübəsi ictimaiyyət tərəfindən “Engel meyarları” kimi tanınan üç ədəd meyarı nəzərdə tutur (“Engel və digərləri Hollandiyaya qarşı”, 8 iyun 1976, § 85, Seriya A No. 22), həmin meyarlar “cinayətin əməlinin törədilməsində təqsir”in mövcud olmasının müəyyən edilməsi zamanı nəzərə alınmalıdır. Birinci meyar – milli qanunvericilik çərçivəsində cinayətin hüquqi təsnifatıdır. İkinci meyar – cinayətin təbiəti, üçüncüsü isə müvafiq şəxsə aid edilən cəzanın ağırlığı

- dərəcəsidir. İkinci və üçüncü meyar növbəli şəkildə fəaliyyət göstərir, onların eyni zamanda mövcud olmaya da bilər. Lakin, hər bir meyarın ayrılıqda təhlili cinayətin törədilməsində təqsirin mövcud olması barəsində dəqiq nəticənin əldə olunması imkanın vermədikdə, bu fakt müştərək yanaşmanı istisna etmir (“Sergey Zolotuxin” işi, § 53, gələcək istinadlarla).
60. Milli qanunvericilik çərçivələrində cinayətlərin təsnifatlandırılması ilə münasibətdə Məhkəmə qeyd edir ki, İnzibati xətlər məcəlləsinin 12.26, 19.3 və 20.1 maddələrinin çərçivəsində bütün cinayətlər “inzibati xətlər” kimi xarakterizə olunur. Lakin, yuxarıda qeyd edildiyi kimi, milli qanunvericilik çərçivəsində olan təsnifatlandırma yekun xarakter daşmır. Həqiqətən də, Məhkəmə xatırladır ki, Rusiya hüquq sistemində “inzibati sahə” kimi müəyyən edilmiş fəaliyyət sahəsi, cinayət proseduru və hüququ ilə tənzimlənməsi üçün həddindən artıq trivial olan, lakin cinayət əməlləri kimi nəzərə alın biləcək bəzi qanun pozuntularını ehtiva edir (ibid., § 54, gələcək istinadlarla).
61. Cinayətlərin xarakterləri barədə Məhkəmə qeyd edir ki, ərizəçi üç inzibati xətlərin törədilməsində təqsirli bilinmişdir: orqanizmdə alkoqolun olub-olmamasını müəyyən edən testi keçməkdən imtina, milis əməkdaşlarının göstərişlərinə tabe olmama və ictimai asayişin pozulması üzrə cüzi hərəkətlərin icrası. Birinci qanun pozuntusu ilə münasibətdə icraatın təkrarlanması barədə ərizənin olmamasını nəzərə alaraq, Məhkəmə ikinci və üçüncü qayda pozuntusuna baxır. Göstərilən qayda pozuntuları insan ləyaqətinin və ictima asayişin müdafiəsi təminatlarının pozulmasına, yəni, cinayət hüququnun müdafiə sahəsinə adətən daxil olan dəyər və maraqların pozulmasına istiqamətlənmişdir (yuxarıda göstərilən “Sergey Zolotuxin”, § 55 və “Kadubek Slovakiyaya qarşı” 2 sentyabr 1998, § 52, işləri ilə müqayisə edin, Qətnamə və qərarlar toplusu 1998-VI). Məhkəmə təkrar olaraq bildirir ki, hərəkətlərin “cüzi” xarakterinə edilən istinad, Konvensiyaya əsasən onların “cinayət əməlləri” kimi xarakterizə edilməsinə mənəə deyil, çünki, Konvensiyada Engel meyarlarının mənasına görə əməlin cinayət xarakterinin icbari ciddilik dərəcəsinə tələb etməyən bir müddəə yoxdur (“Ezea və Konners Birləşmiş Krallığa qarşı”, (GC), No. 39665/98 və 40086/98, § 104, ECHR 2003-X).
62. Məhkəmə həmçinin xatırladır ki, ciddilik dərəcəsi müəyyən qanunla nəzərdə tutulmuş maksimal həddə mümkün cəzaya istinad üzrə müəyyən edilir (“Sergey Zolotuxin”, § 56). Göstərilən iki qanun pozuntusuna görə maksimal cəza qismində İnzibati xətlər məcəlləsində 15 sutka müddətinə həbs cəzası nəzərdə tutulub. Ərizəçi barəsində cərimənin ödənilməsi cəzasının tətbiq edilməsi, ilkin olaraq onun barəsində azadlıqdan məhrum etmə cəzasının tətbiq edilməsi məsələsinin mühümlüyünü azaltmır (“Ezea”, § 120).
63. Yekunda qeyd etmək olar ki, “milis əməkdaşlarının göstərişlərinə tabe olmama” və “ictimai asayişin pozulması üzrə cüzi hərəkətlərin icrası” ilə ifadə edilən qanun pozuntularının ümumi xarakteri, potensial cəza ilə

birlikdə, 7 nömrəli protokolun 4-cü maddəsində göstərilən məqsədlərə uyğun olaraq ərizəçinin göstərilən qanun pozuntularına görə məsuliyyətə cəlb edilməsini “cinayət proseduru” sferasına keçirilməsi üçün kifayətdir.

(b) ərizəçinin təqsirləndirildiyi əməllərin eyni əməl olması

64. Ərizəçinin eyni qayda pozuntularına görə təqib edilməsi məsələləri məhkəmə üçün təhlil obyektinə çevrilmişdir. Tətbiq edilən testə bir müddət bundan öncə “Sergey Zolotuxin” işi üzrə qətnamədə aydınlıq gətirilmişdir (§ 78-84). Məhkəmə qərara aldı ki, milli hüquq çərçivəsində qanun pozuntularının hüquqi təsnifatını nəzərə almaq zəruri deyil, müqayisə üçün mərkəz nöqtəsi qismində işin əsasını təşkil edən faktiki halları qəbul etmək lazımdır.
65. Ərizəçi barəsində inzibati cərimənin tətbiq edilməsinə gətirib çıxaran faktlar, onun 27 aprel 2003-cü il tarixində Severomorsk DİŞ-də qeyri-qanuni davranışı ilə əlaqəli idi. 14 may 2003-cü il tarixli qərarında təsdiq olunmuşdur ki, o, milis əməkdaşlarını (K., S., U., P., Q., M.) təhqir etmiş və onlara qarşı hörmətsizlik etmişdir. Həmin faktlar ərizəçinin cinayət əməlinin törədilməsində təqsirli bilinməsinin və zərəçəkmiş kimi tanınmış və məhkəmədə dindirilmiş şəxslərə qarşı həmin tarixdə, həmin milis şöbəsində nümayiş etdirilən davranışla (“təhqirlər”, “ləyaqətin alçaldılması və nüfuzə xələl gətirmə”) bağlı olan 8 avqust 2005-ci il tarixli hökmün mərkəzi elementi olmuşdur. Cinayətin törədilməsində təqsir tamamilə inzibati hüquq pozuntusu faktlarını ehtiva edir və əksinə, inzibati xəta, ərizəçi tərəfindən qanun pozuntularının törədilməsində olmayan hər-hansı elementlərə malik deyildir. Bu səbəbdən, iki qanun pozuntusu üzrə faktları, 7 nömrəli protokolun 4-cü maddəsində göstərilən məqsədlərə uyğun olaraq, mahiyyət etibarı ilə vahid hərəkət kimi dəyərləndirmək lazımdır.

(c) məhkəmə icraatının təkrar olunması məsələləri

66. 7 nömrəli protokolun 4-cü maddəsinin məqsədi yekun qərarın qəbul edilməsi ilə nəticələnən icraatın təkrarlanmasının qadağan edilməsindən ibarətdir. Bu müddəə əsasında qəbul edilən qərar *res judicata* (həllini tapmış iş) kimi qüvvəyə minmişdirsə, həmin qərar “yekun qərar” olaraq dəyərləndirilir. Bu, qərarın yekun xarakter daşdığı haldır, yəni, hüquqi müdafiənin digər adi vasitələri mümkünsüzdür, yaxud, tərəflər bu cür hüquq müdafiəsi vasitələrini bitiriblər, yaxud tərəflər hüquqi müdafiə vəsaitlərinə müraciət etmədən müəyyən edilmiş müddəti keçiriblər (“Sergey Zolotuxin”, § 107 və 108, gələcək istinadlarla).
67. Hazırki işdə, Şəhər məhkəməsinin inzibati xətalər üzrə qərarı dəyişdirilmədən saxlanılmışdır və 27 may 2003-cü il tarixində yekun qərar kimi dəyərləndirilmişdir, yəni, ərizəçi barəsində cinayət işinin başlanılması barədə rəyin vilayət prokuroru tərəfindən vilayət məhkəməsinə sorğu edilməsinə iki ay qalmış.

68. 7 nömrəli protokolun 4-cü maddəsinin şəxsin məhkum edilməməsi ilə nəticələnən məhkəmə icraatında həmin şəxsin iştirak etməsi zamanı tətbiq edilməsini nəzərə alsaq (“Sergey Zolotuxin”, § 110, gələcək istinadlarla), müddətin başa çatması ilə əlaqədar olaraq Rusiya Federasiyasının Cinayət Məcəlləsinin 319-cu maddəsi ilə tətbiq edilmiş cərimənin ödənilməsindən ərizəçinin azad edilməsi faktı, onun qanun pozuntusuna görə təqibə məruz qalması və məsuliyyətə cəlb edilməsi barədə ərizəçinin fikri ilə əlaqədar olaraq əhəmiyyətə malik deyil. Bunun nəticəsi olaraq, Məhkəmə hesab edir ki, məhkəmə icraatının təkrarlanması baş vermişdir.

(d) Nəticə

69. Məhkəmə belə bir nəticəyə gəlmişdir ki, ərizəçi “milis əməkdaşlarının göstərişlərinə tabe olmama” və “ictimai asayişin pozulması üzrə cüzi hərəkətlərin icrası”na görə, konvensiya tərəfindən bu anlayışın müstəqil formada müəyyən edilməsi çərçivəsində “cinayət proseduru” ilə müqayisə edilə bilən inzibati məhkəmə icraatı çərçivəsində məsuliyyətə cəlb edilmişdir. Ərizəçi barəsində inzibati iş üzrə qərarın qüvvəyə minməsindən sonra, ərizəçiyə eyni faktlara aid olan cinayət əməllərinin törədilməsi üzrə ittiham elan edilmişdir, və o, təkrar olaraq məsuliyyətə cəlb edilmişdir.
70. Beləliklə, 7 nömrəli protokolun 4-cü maddəsi pozulmuşdur.

III. Konvensiyanın digər ehtimal edilən pozuntuları

71. Ərizəçi həmçinin Konvensiyanın 3 və 5-ci maddələri çərçivəsində qanunsuz saxlanılmasından və 27 aprel 2003-cü il tarixində milis şöbəsində ona qarşı olan kobud rəftardan şikayət vermişdir. Şikayət göstərilən hadisələrdən təxminən bir il sonra, yəni 18 aprel 2004-cü ildə təqdim edildiyindən, şikayətin bu hissəsi gecikmiş hesab edilir, və Konvensiyanın 35-ci maddəsinin 1 və 4-cü bəndlərinə uyğun olaraq şikayətə baxılmamalıdır.
72. Nəhayət, ərizəçi onun barəsində cinayət işi üzrə icraat zamanı prosesual pozuntuların müəyyən edilməsi üzrə, Konvensiyanın 6 və 13-cü maddəsinin çərçivəsində şikayət vermişdir. Məhkəmə həmin şikayətə ərizəçinin təqdim etdiyi forma üzrə baxmışdır. Lakin onun sərəncamında olan ümumi materiallara əsasən və şikayət edilən məsələlər üzrə səlahiyyətləri çərçivəsində məhkəmə hesab etdi ki, onlar, Konvensiyada və onun Protokollarında nəzərdə tutulan hüquq və azadlıqların pozulması əlamətlərini aşkar etmirlər. Bu səbəbdən, şikayətin bu hissəsi əsassızdır və Konvensiyanın 35-ci maddəsinin 3-cü bəndinin “a” yarım bəndinə və 4-cü bəndinə uyğun olaraq rədd edilməlidir.

IV. Konvensiyanın 41-ci maddəsinin müddələrinin tətbiqi

73. Konvensiyanın 41-ci maddəsi aşağıdakıları nəzərdə tutur:

“Əgər Məhkəmə Konvensiya və onun Protokollarının pozulduğunu, lakin Razılığa gələn Yüksək Tərəfin daxili hüququnun yalnız bu pozuntunun nəticələrinin qismən aradan qaldırılmasına imkan verdiyini müəyyən edirsə, Məhkəmə zəruri halda, zərərçəkən tərəfə əvəzin ədalətli ödənilməsinə təyin edir.”

A. Zərər

74. Ərizəçi, ona dəyən maddi ziyanın ödənilməsi məqsədilə, şikayətin təqdim edilməsi anına, cinayət icraatı zamanı vəkilin xidmətlərinə çəkilən xərcləri və 30 000 rubl məbləğində cəriməni ehtiva edən 115 000 rus rubl – 2580 avro məbləğində kompensasiyanın ödənilməsinə tələb etmişdir. O, həmçinin, mənəvi ziyanın kompensasiyası kimi 250 000 rubl (5610 avro) məbləğində pulun ödənilməsinə tələb etmişdir.
75. Hökumət bildirmişdir ki, cərimənin ərizəçiyə qanuni qaydada tətbiq edilməsi səbəbi ilə, hökumət cərimənin kompensasiya edilməsi öhdəliyini daşımır. Hökumət həmçinin mənəvi zərərin məbləğinin əsassız olduğunu bildirmişdir.
76. Məhkəmə hesab edir ki, məhkəmə icraatının təkrarlanması və milis şöbəsində həyata keçirilən video çəkilişin translyasiyası nəticəsində ərizəçiyə həm mənəvi, həm də maddi zərər dəymişdir. Bu səbəbdən, mənəvi və maddi zərərin kompensasiyası, həmçinin istənilən mümkün vergi qismində ona 5000 avro məbləğində pulun ödənilməsinə məqsədəuyğun hesab edir.

B. Xərclər və məsrəflər

77. Ərizəçi həmçinin məhkəmə baxışı zamanı çəkilən xərclərə və məsrəflərə görə 450 avro məbləğində kompensasiyanın ödənilməsinə tələb etmişdir.
78. Rusiya Federasiyasının hökuməti bu tələbə şərh verməmişdir.
79. Məhkəmənin presedent təcrübəsinə müvafiq olaraq, ərizəçi, yalnız həmin məsrəf və xərclərin mövcud olması sübut edildikdə, zərurət səbəbi ilə xərcləndikdə və məbləğləri baxımından ağılabatan olduqda məhkəmə xərclərinin və məsrəflərinin ödənilməsi hüququna malikdir. Bu işdə, əldə edilmiş sənədləri və yuxarıda sadalanan meyarları nəzərə alaraq, məhkəmə hesab edir ki, bu məbləğdən tutula biləcək vergi daxil olmaqla, ərizəçiyə icraat üzrə bütün xərcləri qarşılıyan 450 avro məbləğində kompensasiya verilməlidir.

C. Ödənişin gecikdirilməsinə görə faizlər

80. Avropa məhkəməsi hesab edir ki, ödənişlərin gecikdirilməsi zamanı faiz dərəcəsi, Avropa mərkəzi bankının borclar üzrə illik faiz dərəcəsinin maksimal həddinə üç faizin əlavə edilməsi şərti ilə müəyyən edilməlidir.

Yuxarıda göstərilənlərə əsasən, məhkəmə:

1. Yekdil olaraq elan etdi ki, ərizəçinin şəxsi həyatına hörmət hüququnun və *non bis in idem* prinsipinin pozulması barədə şikayət əsaslıdır, qalan hissədə şikayət əsassızdır.
2. Altı nəfər lehinə və bir nəfər əleyhinə olmaqla qət etdi ki, Konvensiyanın 8-ci maddəsini pozulmuşdur.
3. Yekdil olaraq elan etdi ki, Konvensiyanın 7 nömrəli protokolunun 4-cü maddəsinin tələbləri pozulmuşdur.
4. Altı nəfər lehinə və bir nəfər əleyhinə olmaqla qət etdi ki:
  - (a) Qətnamə qanuni qüvvəyə mindiyi andan üç ay ərzində cavabdeh ölkə, Konvensiyanın 44-cü maddəsinin 2-ci bəndinə müvafiq olaraq, cavabdeh ölkənin ödəniş tarixində müəyyən edilmiş valyuta kursu üzrə aşağıdakı məbləğləri ərizəçiyə ödəməlidir:
    - (i) Maddi və mənəvi zərərin kompensasiyası qismində 5000 (beş min) avro və həmin məbləğə hesablanan bütün vergilər;
    - (ii) Məhkəmə məsrəfləri və xərclərinə görə 450 (dörd yüz əlli) avro və ərizəçidən tutula biləcək vergi .
  - (b) Yuxarıda göstərilən üç aylıq müddətin bitməsi anından kompensasiyanın ödənilməsi tarixinədək, dəbbə pulunun ödənilməsi müddəti ərzində, Avropa mərkəzi bankının borclar üzrə illik faiz dərəcəsinin maksimal həddinə üç faizin əlavə edilməsi şərti ilə göstərilən məbləğlər üzrə sadə faizlər ödənilməlidir;
5. Ərizəçinin ədalətli kompensasiya haqqında digər tələbləri yekdilliklə rədd edilmişdir.

İngilis dilində tərtib edilmişdir, Məhkəmə rəqlamentinin 77 nömrəli qaydalarının 2 və 3-cü bəndlərinə uyğun olaraq, yazılı formada tərtib edilmiş bildiriş 1 dekabr 2013-cü ildə göndərilmişdir.

Klaudia Vesterdik
Seksiya katibi

Mark Villiger
Sədr

Konvensiyanın 45-ci maddəsinin 2-ci bəndinə və Məhkəmə rəqlamentinin 74-cü maddəsinin 2-ci bəndinə müvafiq olaraq, hazırki qətnaməyə hakim Dmitriy Dedovun xüsusi rəyi əlavə edilmişdir.

Hakim Dedovun xüsusi rəyi

Səmimi təəssüf hissi ilə qeyd etmək istəyirəm ki, Konvensiyanın 8-ci maddəsinin pozulması barədə nəticəyə gəlmiş kolleqalarımın fikrləri ilə razılığa bilmirəm.

Qətnamədə göstərilir ki, video yazısının əməliyyat axtarış tədbirləri çərçivəsində həyata keçirilməsi səbəbindən müvafiq şəxsin razılığı olmadan yayımlana bilməməsi ehtimalı əsasında milis əməkdaşlarının müdaxiləsi qanunsuzdur (qətnamənin 49-cu paragrafı). Lakin məhkəmə, video çəkilişi zamanı milis əməkdaşları tərəfindən öz yurisdiksiyaları çərçivəsində hansı hərəkətlərin və ya istintaq tədbirlərinin həyata keçirilməsini göstərməmişdir. İstənilən halda, ərizəçinin orqanizmdə alkoqolun olub-olmamasını müəyyən edən testi keçməkdən imtinası (bənd 6 və 46), Rusiya Federasiyasının İnzibati Xətalər Məcəlləsinin 12.26 maddəsinə əsasən inzibati cərimənin tətbiqi üçün kifayətdir (20 və 29-cu paragraflar). Bu səbəbdən digər istintaq tədbirləri zəruri xarakter daşımırdılar.

Milli qanunvericilik çərçivəsində hüquqi əsasla münasibətdə, “Milis haqqında” RF qanununun 3-cü bölməsi (hadisə zamanı qüvvədə olan) milis əməkdaşlarından peşə fəaliyyəti zamanı insanların hüquqlarına hörmət etməyi tələb edir. Təəssüflər olsun ki, məhkəmə, cəmiyyət üçün maraq doğuran informasiyanın ötürülməsi və təqdim edilməsi hüququ baxımından mətbuatı öz təşəbbüsü ilə dəvət etmək hüququna malik olmasını və ya buna yol verməməsi məsələsinin qiymətləndirilməsinin aparılması imkanlarından istifadə etməmişdir. Bundan əlavə, məhkəmə bir məsələyə də aydınlıq gətirməlidir: dövlət qulluqçularının funksiyaları məhduddurmu, və ya, demokratik cəmiyyətin üzvləri olmaqla, müvafiq dövlət qulluqçularının fəaliyyətinə mane olacaq (burada – milis əməkdaşları) hadisələr baş vermədikdə alternativ təsir tədbirlərinə reaksiya vermək və / və ya onları tətbiq etmək üzrə birbaşa səlahiyyətlərə malik olan müvafiq təşkilatlara (məsələn, mətbuat, prokuror, yerli qanunverici orqan və ya parlament üzvlərinin birliyi) informasiya ötürmək hüququna malikdirlər (qeyd etmək lazımdır ki, yerli qanunverici orqan baş verən hadisələrdən sonra ərizəçini öz sıralarından xaric etmişdir).

Sonuncu meyarla bağlı qeyd etmək lazımdır ki, operatorlar yalnız ərizəçi milis şöbəsini tərk etməkdən imtina etdikdən sonra milis əməkdaşları tərəfindən dəvət edilmişlər, və jurnalistlərin dəvət olunmasının yeganə səbəbi ərizəçinin təhqiredici davranışı idi (qətnamənin 6 və 8-ci paragrafları). Beləliklə, bu iş, ərizəçinin evində həyata keçirilən axtarışın video çəkilişi məqsədilə dövlət qulluqçusu tərəfindən çəkiliş qrupunun dəvət edilməsinin şəxsi həyat hüququnun pozulması kimi dəyərləndirildiyi (“Aueni Mottola qarşı”, 35F. 3d 680 və “Vilson Leynə qarşı”, 526 US 603) və ya təqsirləndirilən şəxsin ictimaiyyətə açıq-aşkar qolu qandallı şəkildə nümayiş olunduğu işlərdən (“Lauro Nyu-Yorka qarşı”, 39F, 2d 351) tamamilə fərqlidir.

Məhkəmə yalnız mütənasibliyə diqqət yetirmişdir, lakin, ərizəçinin ictimai xadim olmasını və video yazısının cəmiyyətdə ümumi əhəmiyyətə malik olan

məsələnin müzakirə olunmasına təkan verməsini nəzərə almamışdır. Qətnamənin 47-ci və 48-ci paraqraflarında müxtəlif Rusiya qanunlarını təhlil edərkən, məhkəmə, mətbuatın dəvət edilməsi, video çəkiliş və onun gələcəkdə yayımlanması üçün qanuni əsasları müəyyən edə bilməmişdir. Lakin milisə, ictimaiyyət üçün maraq doğuran məsələlər üzrə informasiya və ideyaların ötürülməsi ilə, demokratik cəmiyyətdə “gözətçi it” funksiyalarının həyata keçirilməsində mətbuata yardım göstərmək qadağan edilməmişdir. Əksinə, əgər milis, mətbuat tərəfindən ictimai xadimin qeyri-qanuni hərəkətlərinin video çəkilişini həyata keçirilməsinə və onun yayımlanmasına icazə verməzsə, milis Konvensiyanın 10-cu maddəsi çərçivəsində söz azadlığı hüququnu pozmuş olur.

Beləliklə, hesab edirəm ki, Məhkəmə, Konvensiyanın 8-ci və 10-cu maddələri çərçivəsində ziddiyyət təşkil edən hüquqlar arasında balansın tapılması məqsədilə, Böyük Palatanın “Fon Hannover Almaniyaya qarşı” işində (No. 2, (GC), No. 40660/08 və 60641/08, ECHR 2012) istifadə etdiyi yanaşmanı tətbiq etməli idi. Məhkəmə bir faktı nəzərə almalı idi ki, ərizəçi video çəkiliş barədə xəbərdar idi, lakin buna baxmayaraq, yenə də milis əməkdaşlarına qarşı ədəbsizlik və kobudluq etmişdir. Sərxoş vəziyyətdə avtomobil idarə edən ictimai xadimin qeyri-etik davranışı (bu fakt ərizəçi tərəfindən məhkəmədə təsdiq olunmuşdur) şübhəsiz olaraq ictimai marağa səbəb olur (qətnamənin 15-ci paraqrafı). Etika nöqtəyi-nəzərindən, ictimai xadim olmaqla, ərizəçi “xidmət göstərdiyi vətəndaşlarla, rəhbərliklə və tabeçiliyində olan şəxslərlə nəzakətlə davranmalıdır” (Dövlət qulluqçularının davranış qaydaları ilə bağlı üzv ölkələr üçün Avropa Şurası Nazirlər Komitəsinin R(2000)10 nömrəli Təvsiyələrin 5-ci maddəsi).

Bunula əlaqədar olaraq, yuxarıda sadalanan Təvsiyələrlə bağlı Nazirlər Komitəsinin izahedici memorandumundan ((2000)61, 20 aprel 2000) bir hissəni diqqətinizə çatdırmaq istərdim:

“29. Seçilmiş nümayəndələr, bir qayda olaraq, öz elektoratı və/və ya partiyası qarşısında məsuliyyət daşıyır. Bununla yanaşı, ictimai maraq onlardan hesabat verməyi, şəffaf və vicdanlı olmağı tələb edir...”

35. Davranış qaydaları korrupsiyaya qarşı əks təsirlə məhdudlaşmamalıdır. Onlar etik davranışın daha yüksək standartlarına xidmət etməlidir. Qanunilik, cəhd, effektivlik, qənaətcilik, şəffaflıq, məxfiçilik və məxfi informasiya ilə iş, fərdi məsuliyyət və mühakimə müstəqilliyi, vicdan və insaf, peşəkar hazırlıqla münasibətdə qaydalar ümumi maraqları təmsil etməlidir...

63. Bu maddələrdə dövlət qulluqçularının qanuna və etik normalara uyğun olaraq itaətkar və sadıq şəkildə davranışı üzrə ümumi vəzifələr əks olunub. Dövlət qulluqçusu vicdanlı, qərəzsiz, düşüncəli olmalı, siyasi cəhətdən neytral formada və yalnız cəmiyyətin maraqlarının xeyrinə hərəkət etməli, münasibətdə olduğu bütün insanlarla nəzakətli olmalıdır

64. Dövlət qulluqçusu öz şəxsi maraqlarının onun cəmiyyətdəki mövqeyinə təsir göstərməsinə və ya təsir göstərmə ehtimalını yaratmasına imkan verməməli, yaxud bu cür mövqe ilə bağlı qanunsuz imtiyazlardan istifadə etməməlidir... Dövlətlər “qanunsuz imtiyazlar” anlayışını özlər müəyyən etməlidirlər. Lakin həmin anlayışı, təkcə dövlət qulluqçusuna təklif edilən və ya verilən imtiyazları deyil, həmçinin ona qarşı tətbiq edilən istənilən mənfi şəraitlər və vəzifələrdən boyun qaçırmaq imkanını ehtiva edən geniş mənada dərk etmək lazımdır. Qanunsuz imtiyazlar adətən iqtisadi xarakter daşıyırlar, lakin qeyri-maddi təbiətə də malik ola bilərlər”.

Yekunda, qeyd etməliyəm ki, milli qanunverici orqanların geniş vüsət almış qanunsuz hərəkətləri – xüsusilə, YHQ-na etinasızlıq, o cümlədən, sərxoş vəziyyətdə avtomobilin idarə edilməsi, cəmiyyətdə xüsusi əhəmiyyətə malik olan məsələdir, belə ki, bu məsələ Rusiya üçün çox ciddi bir problemə çevrilmişdir, yüzlərlə video yazıları və yazılı məqalələr bunu təsdiq edir. Bu o deməkdir ki, əgər ictimai xadim, bu cür qanunsuz və qeyri-etik davranış nəticəsində milli qanunvericilik çərçivəsində qanun pozuntusuna yol verirsə, bu faktı jurnalistlərdən gizlətmək olmaz, çünki, konkret hallarda milisin cəmiyyətdə olan funksiyası mətbuatın “gözətçi it” funksiyası, yəni, demokratik cəmiyyət üçün zəruri olan qaydaların qorunub saxlanması funksiyası ilə üst-üstə düşür. Hesab edirəm ki, polis və mətbuat arasında qarşılıqlı fəaliyyət mövcud olmasa, bu vəzifənin öhdəsindən gəlmək mükümsüzdür.